

# Suomalaisen sirkustaiteen vientistrategia vuosille 2008 - 2010

Sirkuksen Tiedotuskeskus ● Finnish Circus Information Centre

© Tomi Purovaara  
14.10.2007

## SISÄLLYS

1. Tiivistelmä	3
2. Esipuhe	4
3. Visio	4
4. Sirkuksen viennin nykytilanne	5
5. Viennin rakenne ja kehitys	5
6. Sirkuksen ja sen viennin toimintalogiikka	6
7. Viennin edistämisen resurssit ja osaaminen	6
8. Nykytilanteen vahvuudet ja heikkoudet	7
9. Vientitoiminnan mahdollisuudet	7
10. Vientitoiminnan tavoitteet vuoteen 2010 mennessä	8
11. Vientitoimenpiteet	9
11.1. Kansainvälinen verkostoituminen	9
11.2. Sirkusalan kansainvälinen manageritoimisto	10
11.3. Suomalaisen sirkustaiteen kansainvälisen näkyvyyden lisääminen	10
11.4. Vientitoimenpiteet kohdemaittain	11
11.5. Yhteiset vientitoimenpiteet muiden taiteenlajien kanssa	11
12. Alan perusedellytysten kehittäminen	12
13. Toteuttajat ja työnjako	13
14. Toimenpiteet ja budjetti	14
15. Sirkusalan perusedellytysten parantamisen taloudelliset vaikutukset	17
16. Sirkuksen vientihankkeen taloudellinen yhteenveto	19

## 1. Tiivistelmä

Ilmaismuotona uusi sirkustaide perustuu fyysiseen liikkeeseen, ei-puhuttuun kieleen ja sirkuksen populaarikulttuurin perinteeseen. Sirkus on siten jo lähtökohtaisesti eräs kaikkein kansainvälisimmistä esittävän taiteen muodoista. Nykysirkuksen dynaaminen taiteidenvälisyys ja uutta teknologiaa hyödyntävät produktiot ovat luoneet kasvavaa kansainvälistä kiinnostusta alan kotimaisten kärkiryhmien työhön. Vuoden 2006 aikana suomalaiset nykysirkusryhmät esiintyivät ulkomailla 94 kertaa noin 14 000 katsojalle. Kotimaassa ryhmien toiminnan julkisen tuen määrä on alan nuoruudesta johtuen hyvin alhainen (vuonna 2007 yhteensä 10 000 euroa).

Vuosien 2008 - 2010 sirkuksen vientistrategian tavoitteet tähtäävät alan toimintaedellytysten ja viennin rakenteiden vahvistamiseen ja vientivolyymien moninkertaistamiseen. Käytännön vientitoiminnan veturina toimii alan kansainvälisen manageriosaamisen kehittäminen. Nykyisten kärkiryhmien rinnalle syntyy paranevan koulutuksen ja lisääntyvän julkisen tuen myötä 3-4 uutta kansainvälisen tason esiintyjäryhmää, jotka työllistävät vuosittain yhteensä yli 100 henkilöä. Suomalaisen sirkuksen ammattilaisproduktioilla on yli 300 kansainvälistä esiintymistä / vuosi. Viennin kokonaistuottojen määrä kasvaa vuoteen 2010 mennessä yli 10-kertaiseksi (1 140 000 e).

Sirkusalan strategisia vientitoimenpiteitä ovat ammattimaisen manageritoiminnan kehittäminen, keskeisten markkina-alueiden kanssa toteutettavan show case -yhteistyön laajentaminen ja kansainvälinen verkostoituminen, tuen suuntaaminen alan tärkeissä kansainvälisissä tapahtumissa esiintyville kotimaisille produktioille sekä Suomessa järjestettävien alan kansainvälisten festivaalien kehittäminen ja niille suuntautuvien kansainvälisten tuottajatahojen matkojen tukeminen. Sirkuksen viennin julkinen tuki vuonna 2006 oli yhteensä noin 15 000 euroa. Tämän strategian mukaisen viennin julkisen tuen määrä vuosille 2008 – 2010 on 195 000 euroa / vuosi, yhteensä 525 000 euroa. Alan toiminnan julkisen tuen hyvin alhainen määrä ei anna mahdollisuutta oman rahoitusosuuden kasvattamiseen. Vuoteen 2010 mennessä sirkusalan julkisen tuen määrää kasvatetaan kaikilla tuotantoportilla, yhteensä 1 400 000 euroa / vuosi.

Sirkuksen tiedotuskeskus koordinoi vientistrategian toimeenpanoa resurssiensa mukaan. Käytännön vientipromootiosta vastaavat tiedotuskeskuksen lisäksi sirkuksen taiteellisten ryhmien tuottajat sekä alan uudet manageritoimijat. Sirkusalalle perustettavat alueelliset toimintakeskukset tukevat ryhmien taiteellista ja tuotannollista kehittämistyötä. Suomessa järjestettävät taiteenalan kansainväliset festivaalit toimivat uusien produktioiden näyteikkunoina. Maamme laaja nuorisosirkusverkosto sekä alan kehittyvä koulutus-kenttä vastaavat uusien taiteilijasukupolvien kasvattamisesta.

## 2. Esipuhe

Suomalainen sirkustaide elää vahvaa nousukautta. Sirkus on ottamassa paikkaansa osana modernin esittävän taiteen kenttää, sen dynaamisena, kiinnostavana toimijana.

Sirkuksen vientistrategia jatkaa taiteenalan viime vuosien voimakasta institutionaalisoitumiskehitystä, kiinnittäen sirkuksen kansainväliseen taiteilijayhteisöön, osaksi esittävän taiteen laajenevia markkinoita.

Käsillä oleva strategiatyö sisältää lyhyen ja pitemmän aikavälin suuntaviivoja sirkuksen viennin strategisista valinnoista. Taiteenalan nuoruudesta johtuen tähän selvitykseen kirjataan myös joukko toimenpiteitä, jotka toteutuessaan luovat kestävän pohjan sirkustaiteen jatkuvalla kehittämiselle kotimaassa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

Vientistrategia on syntynyt osana prosessia, joka opetusministeriön ehdotuksesta johti Sirkuksen tiedotuskeskuksen perustamiseen kesällä 2006. Sirkuksen vientistrategian kirjoittamista edelsivät keväällä 2006 tehdyt yhteydenotot ja keskustelut alan keskeisten toimijoiden kanssa. Vientistrategiaa on kirjoitettu rinnan tiedotuskeskuksen yleisen toimintastrategian valmistamisen kanssa. Hankkeen taustalla voidaan nähdä myös jo 1970 –luvulla alkaneet sirkuksen koulutukselliset ja organisatoriset avaukset. *Taiteilija- ja taidepoliittisen ohjelman* toimenpide-esitys ja Hannele Koivusen *Onko kulttuurilla vientiä* –selvitys painottivat kumpikin sirkuksen kehittämisen erityispiirteitä.

Moderni suomalainen sirkustaide on näyttävä ja edustava vientituote – se toimii kärkiryhmiensä osalta jo nyt uusimpana esimerkkinä suomalaisen kulttuurin kansainvälisestä menestystarinasta.

## 3. Visio

*Suomalainen sirkus vuonna 2010.*

Suomalainen sirkus on aktiivinen suunnannäyttjä uuden sirkustaiteen kansainvälisessä kentässä.

Suomalaisen sirkuksen korkea taiteellinen ja tuotannollinen taso sekä promootio- ja myyntitoiminta luovat sille merkittävää kysyntää ulkomailla.

Vienti perustuu vahvalle suomalaiselle sirkustoiminnalle ja sen kehittämistyölle.

#### 4. Sirkuksen viennin nykytilanne

Ilmaisumuotona sirkus perustuu fyysiseen liikkeeseen, ei-puhuttuun kieleen ja sirkuksen populaarikulttuurin perinteeseen. Sirkus on siten jo lähtökohtaisesti eräs kaikkein kansainvälisimmistä esittävän taiteen muodoista.

Sirkuksen taide on viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana läpikäynyt suuren murroskauden. Ranskassa 1970-luvulla syntynyt ja kehittynyt *cirque nouveau* –liike on viimeisen 30 vuoden aikana uudistanut sirkuksen perinnettä taiteellisesti, taloudellisesti ja institutionaalisesti.

Tänä päivänä Suomessakin elää rinnakkain kaksi sirkuksen kehityksen muotoa. Niin sanotun perinteisen sirkuksen edustajista suurin on Sirkus Finlandia, joka käyttää esityksissään pääosin ulkomaalaisia artisteja. Koulutuksen parantuessa yhä suurempi joukko suomalaisia sirkusartisteja työskentelee kiertävissä perinteisen sirkuksen seurueissa, varieteissa ja eri estradeilla eri puolilla maailmaa. Näiden artistien kansainväliset työskentelymahdollisuudet perustuvat pitkälti heidän henkilökohtaiseen taitoonsa ja agenttikontakteihin.

Nykysirkuksen esittämisen ja organisoitumisen tapa vertautuu pitkälti nykytanssiin. Tuotannot valmistetaan ohjaajan johtamassa taiteilijakollektiivissa. Valmis tuote on noin tunnin mittainen näyttämöesitys, jota markkinoidaan samassa kontekstissa muiden taiteen lajien tuotteiden kanssa (vierailuteatterit, tapahtumat, festivaalit).

Rekisteröityinä yhdistyksinä toimivien nykysirkusten taiteellisten ryhmien pääasiallinen toiminta liittyy produktioiden valmistamiseen sekä työpaja- ja master class-toimintaan. Työntekijäryhmät koostuvat sirkustaiteilijoista sekä eri alojen (valo, ääni, visuaalisuus) taiteellisista suunnittelijoista. Tuotanto- ja markkinointihenkilökuntaa ryhmillä ei julkisen tuen puuttuessa ole tällä hetkellä mahdollisuutta palkata.

#### 5. Viennin rakenne ja kehitys

Sirkusalan kattavan virallisen tilastoinnin järjestelmää ollaan vasta luomassa. Strategiatyötä varten kerätyt luvut ovat siksi osittain arvioita, mutta kuvannevat hyvin alan toiminnan suuruusluokkaa.

Suomalaisista sirkus- ja estradiartisteista noin 30-40 tekee säännöllisiä keikkoja tai työskentelee pysyvästi ulkomailla. Esitysten ja tuottojen määrästä ei ole saatavilla tilastotietoa.

Vanhin suomalainen ammattilaisryhmä, helsinkiläinen Circo Aereo, perustettiin vuonna 1996. Vuonna 2005 ko. ryhmä työllisti 13 osa-aikaista työntekijää. Muut kyselyyn vastanneet ammattilaisryhmät (tamperelainen Circus Ruska sekä helsinkiläiset Association WHS ja Taikateatteri 13) työllistivät kukin vuoden 2005 aikana noin 10 osa-aikaista työntekijää. Vuonna 2002 Helsingissä perustettu Circo – Uuden Sirkuksen Keskus työllisti vuoden 2005 aikana yhteensä 28 taiteilijaa ja taiteellista suunnittelijaa.

Koko nykysirkusalan ammattilaiskentän yhteenlaskettu taiteellisen osa-aikaisen henkilöstön määrä oli vuonna 2005 noin 60 - 70 henkilöä.

Vuonna 2005 suomalaisten nykysirkusryhmien ulkomailla tehtyjä esityksiä oli yhteensä 68, joissa katsojia hieman yli 10 000. Vuonna 2006 vastaavat luvut olivat 94 / 14 000 (kasvu 38 / 40 %).

Nykysirkuksen päämarkkinat ovat alan historiallisesta kehityksestä johtuen Ranskassa. Siellä jo 1980-luvulla alkanut voimakas julkinen tuki on luonut sirkustaidetta ohjelmistossa pitävien teattereiden ja festivaalien ketjun. Viimeisten vuosien aikana sirkuksen aseman parantaminen on otettu julkisten tukitoimien kohteeksi myös muun muassa Iso-Britanniassa, Irlannissa ja Belgiassa.

Julkisen tuen ja alan tunnettuuden kasvulla on suora syy-seuraussuhde sirkustaitteen markkinoiden kasvamiseen yllä mainituissa maissa.

## 6. Sirkusalan ja sen viennin toimintalogiikka

Sirkuksen taiteenala on Ranskaa lukuun ottamatta vasta kehityksessä oleva institutionalisoituneen taiteen muoto, organisaatiot ovat organisaatioiltaan nuoria, silti usein taiteellisesti vahvoja.

Kunkin maan sirkuksen kehityshistorian vaiheen tunnistaminen on tärkeää myös vientistrategiaa laadittaessa: monessa maassa markkina-alueet ovat vasta kehityksessä, suomalainen vienti voi onnistuessaan olla luomassa uutta kysyntää. Strategisten kumppanien valitseminen myös vasta kehittyvistä sirkusmaista on pitkällä tähtäimellä hyödyllistä. Suomen sirkustaiteen viime vuosien nopea institutionaalinen ja taiteellinen kehitys on huomattu monissa maissa. Sirkuksen kehityksen tukeminen Suomessa on jo sinällään tärkeä kilpailuvaltti kilpailijoihin nähden.

Sirkuksen alalla Ranska on vahva edelläkävijämaa, esikuva ja portinvartija. Ranskalaiset festivaalit ja johtavat teatterit toimivat ponnahduslautana muille maille.

Suomessa sirkusalan markkina-alue on vasta kehityksessä. Nykyisille ryhmille on taiteellisesti ja taloudellisesti elintärkeää solmia kontakteja ulkomaille, ja luoda sitä kautta liiketaloudellisesti kannattavaa toimintaa.

Suomalaisen sirkusviennin nykyiset kärkirahat toimivat myönteisinä viestinviejinä ja tienavaajina tuleville ryhmille ja taiteellisille töille. Taiteellisesti kiinnostaviin ja korkeatasoisiin kärkihankkeisiin satsaamalla saavutetaan mittavin pitkän aikavälin kokonaisuhyöty. Samalla on huolehdittava seuraavien taiteilijasukupolvien taiteellisen ja tuotannon toimintaympäristön kehittämisestä.

## 7. Viennin edistämisen resurssit ja osaaminen

Cirko – Uuden Sirkuksen Keskus käynnisti suomalaisen nykysirkuksen vientihankkeen vuonna 2005. Tätä edelsi kärkirahien (Circo Aereo, Association WHS / Ville Walon ryhmä) oma, muutaman vuoden kansainvälinen myyntityö. Circo Aereo on nykyisin rekisteröitynyt sekä Suomessa että Ranskassa. Association WHS on ollut saksalainen agentti vuodesta 2005. Vuoden 2007 aikana ryhmä palkkasi agentin myös Ranskasta. Vuonna 2006 perustettu Sirkuksen tiedotuskeskus jatkaa Cirkon käynnistämää hanketta keskitetysti.

Viennin edistämisen resurssointi liittyy monin tavoin suomalaisen sirkustaiteen kokonaiskehitykseen. Alan nuoruuden takia tuotantoprosessin kaikissa vaiheissa on julkiseen rahoitukseen liittyviä ”pullonkauloja”, joiden korjaaminen vaikuttaa myönteisesti myös vientiponnisteluihin ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Sirkuksen tiedotuskeskuksen toiminnan käynnistäminen on vientihankkeen kannalta avainasemassa. Keskuksen kautta kanavoituva tieto suomalaisen ammattilaiskentän kehityksestä on mahdollista suunnata vientiponnisteluiksi. Vientihankkeen ohella on tiedotuskeskuksen muulle toiminnalle osoitettava riittävät resurssit.

## 8. Nykytilan vahvuudet ja heikkoudet

Alan suhteellinen kapeus on eräs suomalaisen sirkuksen viennin vahvuustekijöistä. Suhteellisen pienillä tukimuodoilla on mahdollista nostaa alan kansainvälistä näkyvyyttä merkittävästi. Kärkihankkeiden menestymisen myötä nouseva kiinnostus voidaan kohdentaa seuraavan taiteilijasukupolven kehityksessä olevaan taiteelliseen työhön.

Alan pioneerien korkea taiteellinen taso ja innovatiivisuus sekä ”suomalainen tyyli” erottavat ryhmät myönteisesti muista toimijoista. Suomen sirkuksen instituutioihin kohdistuva kiinnostus tuo mahdolliseksi eri maiden portinvartijoiden vierailut kotimaisiin tapahtumiin (Cirko – Helsingin nykysirkusfestivaali, 5-3-1 Uuden jongleerauksen festivaali, Circus Ruska Festival).

Sirkuksen tiedotuskeskuksen perustaminen antaa erinomaiset mahdollisuudet kansainvälisen verkostoitumisen jatkamiselle ja syventämiselle.

Heikkouksista suurimman muodostaa sirkuksen eri tuotantotasojen erittäin vähäinen julkinen tuki. Koulutuksen, taiteilijoiden ja ryhmien ja kiertueiden tukimuodot ovat vain murto-osa muun esittävän taiteen tuesta. Alan infrastruktuurin rakentaminen on vasta aivan alussa. Tulevan kehityksen turvaamiseksi sirkuksen asemaa pitää käsitellä kokonaisuutena, ja etsiä oikeat painotukset sen julkisen tuen muotoihin ja määriin.

## 9. Vientitoiminnan mahdollisuudet

Sirkuksen vienti on ollut viime vuosina vahvassa nousussa. Markkina-alueista Ranska on monella tavalla kohdistanut Suomeen kasvavaa kiinnostusta. Kärkiryhmien myönteinen näkyvyys alan tapahtumissa luo jatkuvasti uusia mahdollisuuksia.

Vientitoiminnan ammatillistaminen on sirkuksen seuraava haaste. Taiteen tiedotuskeskusten yhteinen manageriosaamisen ESR –hankkeen tavoitteena on kansainvälisen manageriosaamisen huomattava kehittäminen. Yhteistyössä Sirkuksen tiedotuskeskuksen resurssien ja tietotaidon kanssa ammattitaitoisesti hoidettu managerointi tuo selkeää lisäarvoa vientitoiminnalle.

Taiteen alojen välinen kehittyvä yhteistyö luo uusia kontakteja ja laajentaa sirkustaiteen näkyvyyttä.

## 10. Vientitoiminnan tavoitteet vuoteen 2010 mennessä

Tavoitteet	Nykytila	Tavoite 2010
Nykyisten taiteellisten kärkiryhmien rinnalle on syntynyt uusia, kansainvälisellä tasolla toimivia ryhmiä	2	5-6 kpl
Uudet tuotannot esitellään keskeisillä kansainvälisillä esittävän taiteen festivaaleilla tai yhteistyöteattereissa	2-3 produktiota / vuosi	4-5 produktiota / vuosi
Suomalaiset sirkusalan festivaalit ovat taiteellisesti ja organisatorisesti korkeatasoisia. Tapahtumiin kutsuttavien ja saapuvien kansainvälisten avainhenkilöiden määrä on kasvanut.	Noin vierasta 20 / vuosi	Noin 60 vierasta / vuosi
Yhteistyö Helsingin juhlatuokkien ja muiden suurten tapahtumien kanssa saavuttaa uusia ulottuvuuksia.	Mahdollisuuksien tunnustelua	Sirkus osaksi suurimittaisia kansainvälisiä kaupunki-tapahtumia.
Show case -yhteistyö painopiste- maiden kanssa kehittyä.	1 / vuosi	2-3 / vuosi
Laajennetaan ja syvennetään säännöllistä esitystoimintaa Ranskassa. Areenoina ovat mm. Pariisin Parc de la Villette, muut teatterit sekä Suomen instituutti, kansalliset näyttämöt, keskeiset esittävän taiteen ja sirkuksen festivaalit.	2-3 produktiota / vuosi	5-6 produktiota / vuosi
Kehitetään eurooppalaista kiertue-toimintaa.	30 esitystä / vuosi	150 esitystä

## 11. Vientitoimenpiteet

### 11.1 Kansainvälinen verkostoituminen

Hyvin alkanutta verkostoitumista sirkuksen kansainväliseen tuottaja- ja festivaalitoimialaan jatketaan. Sirkuksen tiedotuskeskus ja uudet manageritoimistot toimivat verkostoissa suomalaisen sirkuksen edustajana etsien taiteilijoille ja ryhmille uusia työskentelymahdollisuuksia ja väyliä kansainvälisiin yhteistuotantoihin.

#### **Circostrada**

Circostrada on sirkus- ja katutaiteen kehittäjäorganisaatioiden verkosto, johon kuuluu 15 jäsenorganisaatiota (Saksa, Belgia, Espanja, Suomi, Italia, Hollanti, Irlanti, iso-Britannia, Slovenia, Ruotsi, Kroatia, Tanska, Portugal, Kanada).

Cirko – Uuden Sirkuksen Keskus / Sirkuksen tiedotuskeskus kutsuttiin verkoston jäseneksi vuonna 2005. Suomen tilanteesta informoiminen verkoston muille jäsenmaille luo kuvaa dynaamisesta muutoksesta maamme sirkuksen tilanteessa. Circostrada luo mahdollisuudet olla aktiivisesti vaikuttamassa alan kansainväliseen kehitysohjelmaan monella tasolla (mm. koulutus, tutkimus, organisaatiokehitys). Yhteiset eurooppalaiset kehitys- ja tutkimushankkeet luovat pohjaa laajemmille vientiponnisteluille.

#### **International Circus Network – tuottajaverkosto**

Sirkusalan kansainvälisen tuottajaverkoston noin 40 jäsentä ovat sirkuksen festivaali- ja teatterijohtajia ja kehittäjiä. Yhteisissä kokoontumisissa käydään läpi kansainvälisiä ja kansallisia projekteja, luodaan kontakteja ja partnerisuhteita. Verkosto on keskeinen paikka kahdensuuntaisen produktio- ja festivaaliyhteistyön laajentamiselle. Cirko – Uuden Sirkuksen Keskus kutsuttiin verkoston jäseneksi vuonna 2005.

#### **Pohjoismainen nykysirkuksen kehityshankeverkosto**

Sirkuksen tiedotuskeskus käynnistää 2008 pohjoismaisen nykysirkuksen kehityshankkeen pohjoismaisen projektirahoituksen turvin. Hankkeen partnerit ovat Cirkus Cirkör (Ruotsi), Copenhagen International Theatre (Tanska) ja Posrgrynn International Theatre Festival (Norja). Hankkeen sisältöjä ovat sirkusalan tiedonkulun ja tutkimuksen lisääminen, tuotannollisen ja kiertueyhteistyön lisääminen, taiteellisen tason kehittäminen, pohjoismaisen markkina-alueen ja yhteistyön kehittäminen. Hanke toteutetaan 2008-2011, käytettävissä olevien resurssien mukaisesti.

#### **Kahdenvälinen yhteistyö**

Yllä mainittujen verkostojen myötä on suomalaiselle sirkukselle avautunut monia mahdollisuuksia kahdenvälisen kansainvälisen yhteistyön aloittamiselle. Sirkuksen tiedotuskeskus neuvottelee parhaillaan festivaali- ja esitysyhteistyöstä muun muassa Ranskan, Iso-Britannian ja Tanskan kanssa.

#### **Yhteistyö liikeyritysten kanssa**

Nykysirkusryhmät hyödyntävät omissa produktioissaan muun muassa modernia kuvaheijaste- ja tietokonetekniikkaa. Visuaalisesti ja teknisesti innovatiivista lähtökohtaa pyritään hyödyntämään liikeyrityskumppanuuksia etsittäessä.

## **Suomen instituutit ja lähetystöt**

Suomen instituuttien ja lähetystöjen verkosto toimii hyvänä asiantuntijatahona myös suomalaisen sirkuksen viennille. Asemamaiden kulttuurivaikutteiden verkostot avautuvat helpoiten paikallistuntemuksen avulla.

Suomen Ranskan kulttuuri- ja tiedeinstituutti Pariisissa on viimeisen kahden vuoden aikana ollut edelläkävijätaho suomalaisen nykysirkuksen näyteikkunana. Instituutin kanssa tehtävä, yhä jatkuva yhteistyö on omalta osaltaan ollut mahdollistamassa uusien kontaktien syntymistä Ranskassa.

Suomen Benelux-maiden instituutin kanssa marraskuussa 2006 toteutettu mittava kiertue osoitti suomalaisen sirkuksen vetovoimaisuuden Belgiassa, Hollannissa, Ranskassa ja Luxemburgissa.

Viime vuosina myös Suomen suurlähetystöt ovat heränneet hyödyntämään nykysirkuksemme huipputekijöitä osana omaa kulttuurityötään. Yhteistyössä instituuttien ja suurlähetystöjen kanssa on mahdollista luoda uudenlaista synergiaa eri taiteenalojen välille.

### **11.2. Sirkusalan kansainvälinen manageritoiminta**

Taiten tiedotuskeskukset (TAIVE- verkosto) käynnistävät 2008 ESR –rahoituksen turvin työssäoppimisprojektin, jonka tavoitteena kansainvälisen vientityön konkreettinen kehittäminen. Hankkeen myötä valitaan kunkin taiteenalan ammatissa toimivia tuottajia, jotka syventävät kansainvälistä verkostoitumistaan ja tuotanto-osaamistaan työskentelemällä oman alansa kansainvälisten toimijoiden toimipisteissä, yhteistyössä ko. maiden Suomen kulttuuri-instituuttien kanssa. Hankkeen sisältöjä ovat työssäoppiminen yrityksissä, kansainvälinen promootio, kansainvälinen kiertue- ja esitystoiminta.

Sirkuksen tiedotuskeskus käynnistää taiteenalan sisäisen kansainvälisen tuotanto-osaamisen ja verkostoitumisen koulutuksen. Alan potentiaalisille vientikelpoisille toimijoille järjestetään vuosittain koulutustilaisuuksia sekä tuettuja vierailuja keskeisille kansainvälisille festivaaleille. Tiedotuskeskus tukee ryhmien kansainvälisen promootiomateriaalin tuotantoa ja levitystä sekä ryhmien kansainvälistä verkostoitumista.

### **11.3. Suomalaisen sirkustaiteen kansainvälisen näkyvyyden lisääminen**

Kotimaisen uuden sirkustaiteen kansainvälisen näkyvyyden lisäämiseksi toteutetaan painopistemaissa vuosittain show case –tyyppisiä katselmuksia sekä valikoituja esiintymisiä keskeisillä festivaaleilla ja yhteistyöteattereissa. Pohjoismaisten partnerien kanssa käynnistetään esitys- ja koulutusvaihto-ohjelma. Tuetaan alan kansainvälisten portinvartijoiden ja avainhenkilöiden tuomista kotimaisille alan tapahtumille. Käynnistetään projekti korkealaatuisten promootiomateriaalien tuottamiselle.

#### 11.4. Vientitoimenpiteet kohdemaittain

##### Ranska

Jatketaan hyvin alkanutta suoraa yhteistyötä keskeisten teatterien ja festivaalien ohjelmistosuunnittelijoiden ja taiteellisten johtajien kanssa. Pyritään tunnistamaan ja tavoittamaan keskeiset toimijat ja kutsumaan heidät alan suomalaisille festivaaleille. Madalletaan kynnyksiä, jotka estävät suomalaisten esitysten ja taiteilijoiden näkymisen ulkomailla – tiedotuskeskus koordinoi annettavaa tukea suomalaisten produktioiden matka- ja rahtikuluihin.

Välitetään suomalaisille esitysten järjestäjille tietoa ranskalaisesta sirkuskulttuurista. Pyritään kahdensuuntaiseen esitys- näyttely- ja koulutusvaihtoon.

##### Iso-Britannia

Luodaan suhteita ja verkostoidutaan alan keskeisten teatterien ja festivaalien ohjelmistosuunnittelijoiden ja taiteellisten johtajien kanssa. Välitetään suomalaisille esitysten järjestäjille tietoa brittiläisestä sirkuskulttuurista. Pyritään kahdensuuntaiseen esitys- näyttely- ja koulutusvaihtoon. Madalletaan kynnyksiä, jotka estävät suomalaisten esitysten ja taiteilijoiden näkymisen ulkomailla – tiedotuskeskus koordinoi annettavaa tukea suomalaisten produktioiden matka- ja rahtikuluihin.

##### Muita prioriteetteja

Osallistutaan pohjoismaiseen nykysirkuksen kehityshankkeeseen. Luodaan henkilökohtaisia suhteita kehittyvien sirkusmaiden toimijoihin. Tutkitaan markkinoiden tilannetta muun muassa Saksassa ja Venäjällä. Tuotetaan yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa kahdenvälistä kulttuurivaihtoa ja koulutuksellisia hankkeita. Madalletaan kynnyksiä, jotka estävät suomalaisten esitysten ja taiteilijoiden näkymisen ulkomailla – tiedotuskeskus koordinoi annettavaa tukea suomalaisten produktioiden matka- ja rahtikuluihin.

#### 11.5. Yhteiset vientitoimenpiteet muiden taiteenalojen kanssa

Käynnistetään TAIVE –verkoston ESR –rahoitteinen hanke, jonka tavoitteena on kansainvälisen tuottajaosaamisen parantaminen. Kehitetään yhteistyössä muiden taiteen tiedotuskeskusten kanssa projekteja eri maissa tapahtuvien laajojen suomalaista kulttuuria esittelevien tapahtumien järjestämiseksi. Koordinoidaan taiteenvälistä yhteistyötä mahdollisuuksien mukaan myös kotimaassa.

## **12. Alan perusedellytysten kehittäminen**

Sirkusalan vienti- ja kansainvälisen yhteistoiminnan kehittäminen pitkäjänteisesti edellyttää toimenpiteitä, joiden avulla alan perustoimintaedellytykset on mahdollista saattaa samalle tasolle kuin ”vanhempien” taidemuotojen.

### **Koulutus**

Kehitetään sirkusalan koulutusta laajalla näkökulmalla luomalla sirkusosalalle portaittain etenevä koulutusväylä sekä käynnistämällä sirkustaiteilijan maisterikoulutus Teatteri-korkeakoulussa. Kiinnitetään huomiota nuorisosirkustoiminnan kehittämiseen ja sen omaan kansainväliseen toimintaan.

### **Rahoituspohjan leventäminen ja vahvistaminen**

Saatetaan sirkusalan taiteilija-apurahojen ja produktiotuen määrä vertailukelpoiselle tasolle. Parannetaan sirkusryhmien mahdollisuutta saada valtion harkinnanvarausta toimintatukea. Pidemmällä tähtäimellä nostetaan vanhimpia ryhmiä osaksi vakituista VOS –tukea. Perustetaan sirkukselle alueelliset toimintakeskukset koulutuksellisille ja tuotannollisille avainpaikkakunnille. Taataan Sirkuksen tiedotuskeskukselle riittävät toimintaedellytykset.

### **Tuotantojen ammattimaistaminen**

Osallistutaan TAIVE –verkoston kansainvälistymisprojektiin. Osallistutaan pohjoismaisen nykysirkuksen kehittämishankkeeseen. Osallistutaan IADE:n esittävän taiteen kehittämishankkeeseen, tavoitteena sirkuksen toimintaympäristön kehitystarpeiden kartoittaminen ja strategisen suunnittelun kehittäminen. Järjestetään koulutusta ja verkostoitumistilaisuuksia sirkusalan viennin ammatilliseksi kehittämiseksi.

### 13. Toteuttajat ja työnjako

Sirkusalan vientitoiminnan työnjaolla luodaan uudenlaista synergia sekä koko alaa koskevia uusia toimintamuotoja. Sirkuksen tiedotuskeskus avaa omalla työllään vuoropuhelua ja yhteistoimintaa alan sisälle, myös suhteessa kulttuurivientiin.

#### Sirkusala

##### **toimija**

- Sirkuksen tiedotuskeskus
- Manageritoiminta
- Cirko – Uuden Sirkuksen Keskus
- Ammattilaisryhmät
- Nuorisosirkukset
- Yksittäiset sirkustaiteilijat
- Alan kotimaiset festivaalit
- Koulutusorganisaatiot

##### **tehtävä**

Koordinointi, promootioapu, verkostoituminen  
 Kansainvälisen promootio ja liiketaloudellinen kehitystyö  
 Ryhmien tuki, festivaalit, taiteellinen työ  
 Taiteellinen työ, promootio  
 Oma kansainvälinen yhteistyö  
 Taiteellinen työ, oma promootio  
 Taiteellisen työn esitleminen, kansainväliset kontaktit  
 Koulutus, tutkimus, oppilaitosyhteistyö

#### Keskeiset yhteistyökumppanit

##### **toimija**

- Opetusministeriö
- Ulkoministeriö
- Kauppa- ja teollisuusministeriö
- Suurlähetystöt
- Suomi-instituutit
- Muut taiteen tiedotuskeskukset
- Taidelaitokset
- Muut kotimaiset festivaalit
- Kaupungit

##### **tehtävä**

Perusrahoitus, instituuttiyhteistyön koordinointi  
 Promootio, verkostoitumistuki, projektiaivustukset  
 Liiketaloudellisen osaamisen kehittämisen tuki  
 Promootio  
 Verkostoitumisen tuki  
 Yhteistyöhankkeet  
 Tuotantotuki  
 Promootio, kansainvälinen verkostoituminen  
 Perusrahoitus, tilat ja yhteistyöhankkeet

## 14. Toimenpiteet ja budjetti

### Vientitoiminnan yleiset toimenpiteet

Sirkuksen vientitoimenpiteet tähtäävät alan hallittuun, tulevaisuutta kohti suuntautuvaan kokonaiskehitykseen. Toiminnan rahoitus jakautuu opetusministeriön, ulkoasiainministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön sekä ministeriöiden alaisten muiden toimijoiden kesken.

Viennin pääkoordinoija on Sirkuksen tiedotuskeskus. Keskus hallinnoi järjestettävää show case- ja kahdenvälistä esitysyhteistyötä, toimii yhteistyössä taiteilijoiden ja manageritoimijoiden kanssa sekä koordinoi ja avustaa kotimaisten festivaalien kansainvälisten vieraiden kustannuksissa.

Opetus- ja ulkoasiainministeriö tukevat sirkuksen taiteenalan näyteikkunoina toimivien kotimaisten festivaalien mahdollisuuksia kutsua kansainvälisiä avainhenkilöitä.

Vientitoimenpide	Toimijat	Nykytaso	Rahoituksen nykytaso / 2007	Tavoitetaso 2010	Odotettu tulos	Kustannukset	Rahoituslähde
Kansainvälisen manageritoiminnan kehittäminen	Aloitusvastuu: TAIVE –verkosto, Sirkuksen tiedotuskeskus & manageritoimijat	Kehitysprojektin suunnittelu	0 €	Kansainvälisen tason manageriosaamisen taso on noussut merkittävästi.	Manageriammattilais-tentoiminta ammatti- maistaa ryhmien tuotantoja, luo uusia kontaktipintoja ja lisää kotimaan ja kansainvälistä kysyntää.	60 000 € / vuosi, yhteensä 120 000 €	ESR  Erillinen projektirahoitus.
Show case - yhteistyö	Vastuu:  Sirkuksen tiedotuskeskus  Ulkomaiset kumppanit  Muut taiteen tiedotuskeskukset, Suomen instituutit, lähetystöt	2006 yksi show case, 2007 seuraavan valmistelutyö	0 €	Kahdeksan show casea järjestetty neljän vuoden aikana. Kaksi näistä Euroopan ulkopuolella	30 - 40 uutta esitystarjousta / vuosi suomalaisille ryhmille,	Noin 60 000 € / vuosi, yhteensä 120 000 €.	OPM UM Lähetystöt  Sirkuksen tiedotuskeskuksen vientirahoitusosuus.  Yhteistyörahoitus mm. lähetystöjen kanssa.
Strategisten esitysvierailujen tuki	Vastuu:  Manageritoimistot / Sirkuksen tiedotuskeskus	2-3 esityspaikkaa.	OPM 30 000 €  UM 8 000 €	Vuosittain 5-10 tuettua esitysvierailua keskeisillä festivaaleilla ja uusilla ja kehittyvillä markkina-alueilla.  Tuki kohdentuu matka- ja rahtikuluihin.	30- 40 uutta esitystarjousta / vuosi suomalaisille ryhmille.	Noin 40000€ / vuosi, yhteensä 120 000 €.	OPM UM  Sirkuksen tiedotuskeskuksen vientirahoitusosuus.  Yhteistyörahoitus mm. lähetystöjen

							kanssa
Potentiaalisen vientitoiminnan koulutuksellinen tuki ja promootiomateriaalin tuotannon tuki	Sirkuksen tiedotuskeskus  Kumppanit: TAIVE- verkosto	Ensimmäiset koulutustilaisuudet ja verkostoitumismatkat-syksyllä 2007  Tuki 4 ryhmän kansainvälisen promootiomateriaalin tuot-tamiselle.	OPM 15 000 €	Suunnitelmallista, säännöllistä koulutustoimintaa. Vuosittain 1-2 verkostoitumismatkaa.  Kaikilla alan kansainvälistä työ-tä tekeillä ryhmillä korkeata-soinen promootiomateriaali käy-tettävissä.	Kansainvälisen toiminnan ammattimaisuus parantunut selvästi.  Promootiomateriaalit täydentävät kuvaa ammattimaisesta tuotanto-toiminnasta ja korkeata-soisesta kulttuurituot-teesta.	15 000 € / vuosi, yh-teensä 45 000 €	OPM, Sirkuksen tiedotuskeskus
CIRKO –festivaalin ja muiden alan tapahtumien kehittäminen kansainvälisiksi tapahtumiksi, kansainvälisten vieraiden matka- ja hotellikuluihin.	Vastuu: CIRKO - Uuden Sirkuksen Keskus, 5-3-1-Uuden jongleerauksen festivaali, Circus Ruska Festival, Sirkuksen tiedotuskeskus  Kumppanit:  Kaupungit, liikeyritykset, eri maiden lähetystöt ja kulttuurikeskukset	2007 10 kv. vierasta (festivaalijohtajaa, ohjelmistosuunnittelijaa, journalistia)	10 000 €  OPM UM	n. 30 ulkomaista vierasta vuosittain.	30 - 40 uutta esitystarjoustu / vuosi	20 000 € / vuosi, yhteensä 60 000 euroa	OPM, UM, lähetystöt  OPM: festivaalituki.  UM: yhteistyötuki festivaaleille / tiedotuskeskukselle  LÄHETYSTÖT: yhteistyötuki
<b>YHTEENSÄ</b>			<b>yhteensä 63 000 €</b>		Sirkusalan kotimaisen ja vientitoiminnan voimakas kehittyminen ja lisääntyminen.	<b>195 000 € /vuosi, yhteensä 585 000 €</b>	

## 15. Sirkusalan perusedellytysten kehittäminen

Historiallista ja kulttuuripoliittisista syistä johtuen sirkus on Suomessa vasta viime vuosikymmeninä päässyt institutionalisoitumisen tielle. Vientihanke on osa tätä kehitystä. Taiteenalan vientiponnistukset vaativat kuitenkin kokonaisvaltaista huomiota sirkuksen tasapainoiseen, kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Sirkuksen tiedotuskeskuksen perustaminen antaa erinomaiset mahdollisuudet kansainvälisen verkostoitumisen jatkamiselle ja syventämiselle. Alan infrastruktuurin rakentaminen on vasta aivan alussa. Koulutuksen, taiteilijoiden ja ryhmien ja kiertueiden tukimuodot ovat vain murto-osa muun esittävän taiteen tuesta. Tulevan kehityksen turvaamiseksi sirkuksen asemaa on tarkasteltava kokonaisuutena, ja on etsittävä oikeat painotukset sen julkisen tuen muotoihin ja määrään.

Välillinen vientitoimenpide	Vastuutaho	Nykytaso 2007	Tuen nykytaso 2007	Tavoitetaso 2010	Odotettu tulos	Kustannukset	Rahoituslähde
Sirkuksen tiedotuskeskuksen toiminnan tukeminen	OPM	Toiminta käynnistynyt	OPM, toimintatuki 67 500 € OPM	Sirkuksen tiedotuskeskus on taiteenalan yhteen kokoava, tunnistettu korkeatasoinen toimija ja kansainvälisen työn koordinaattori.	Mittavia aloitteita ja toimintaa vientin alueella, perustoiminnan ohella.	toimintatuki 160 000 € / vuosi, yhteensä 480 000 €	OPM
Koulutus  Opetusministeriön koordinoima kehitystyö.	OPM	Jäsenymätön koulutusväylä, yliopistotasoinen taiteilija- ja pedagogikoulutus puuttuvat	Ei koottuja taloustilastoja.	Toimiva koulutusväylä taiteen perusopetuksesta ammattikoulutukseen ja taideyliopistoon saakka, mahdollisuus taiteelliseen jatkokutkimukseen.	Koko alan voimakas taiteellinen ja institutionaalinen nousu.	Arvioitava erikseen.	OPM, kaupungit
Taiteilija-apurahat	OPM / Taiteen keskus toimikunta	0 – 1 kpl 5-vuotisia, 1 kpl 1-vuotisia taiteilija-apurahoja	Noin 26 000 € / vuosi	2 kpl 5-vuotisia / vuosi, 5 kpl 1-vuotisia / vuosi.	Taiteellisen toiminnan taso ja määrä paranevat merkittävästi	90 000 € / vuosi, yhteensä 360 000 €.	OPM / Taiteen keskus toimikunta
Produktiotuki	OPM / Taiteen keskus toimikunta	Sirkusjaoston produktiotuki	Noin 40 000 € / vuosi	150 000 € / vuosi.	Taiteellisen toiminnan taso ja määrä paranevat merkittävästi	150 000 € / vuosi, yhteensä 600 000 €.	OPM / Taiteen keskus toimikunta
Ryhmien toiminnan	OPM	Harkinnanvarainen tuki yhdelle ammatti-	Yhteensä	1-2 ryhmää VOS-lain piiriin (200 000 € / vuosi)	Taiteellisen ja tuotannollisen	400 000 € / vuosi, yhteensä 1 200	OPM

tuki		laisryhmälle,	10 000 €.	si), 2-3 uutta ryhmää harkinnanvaraisen tuen (á 100 000 € /vuosi) piiriin.	toiminnan taso ja määrä paranevat merkittävästi	000 €	
Sirkuksen alueelliset toimintakeskukset, toiminnan tuki	OPM, alueelliset taidetoimikunnat	Cirko - Helsingin sirkuksen alueellinen toimintakeskus perusteilla.	Cirkon toiminta-avustus 2007: OPM 15 000 €, Helsinki 34 000 €	Alueelliset toimintakeskukset Helsingin seudulla, Turussa ja Tampereella 200 000 € vuodessa / keskus	Tuotannollinen ja liiketaloudellinen osaaminen, alueellinen tasa-arvo kehittyvät.	600 000 € / vuosi, yhteensä 2 400 000 €	OPM, alueelliset taidetoimikunnat
<b>YHTEENSÄ</b>			<b>192 000 € / vuosi</b>		Suomalaisen sirkuksen taiteellisen ja tuotannollisen perustan kehittämisen turvaaminen.	<b>1 400 000 € / vuosi, yhteensä 4 200 000 €</b>	

## 16. Sirkuksen vientihankkeen taloudellinen yhteenveto

Sirkuksen vientihanke toteutetaan osana suomalaisen kulttuurin vienninedistämisen kehittämisen projektia. Kuvatuilla taloudellisilla panoksilla rakennetaan toimiva vientistrategia. Sen taloudelliset ja kulttuurilliset vaikutukset ovat mittavat. Suomalaisen sirkustaiteen kansainvälinen markkinaosuus moninkertaistuu, liiketaloudellinen osaaminen paranee merkittävästi, taiteellisen työskentelyn mahdollisuudet paranevat ja alan toimintaympäristö kehittyy.

Pitkällä tähtäimellä sirkusviennin kasvu ja laajeneminen edellyttää alan kotimaisen tuotantoketjun kehittämistä kokonaisuutena. Taiteellisen, tuotannollisen ja liiketaloudellisen osaamisen tason paraneminen luovat toteutuessaan pohjaa sirkusalan huomattavan suurelle taloudelliselle kehitymiselle.

Organisaatio	Kustannukset/ vuosi	Yhteensä 2008-2010	Tukijat	Arvioitu tuotto / esityspalkkiot
Sirkuksen tiedotuskeskus, show case –yhteistyö	60 000 €	180 000 €	OPM, UM	90 000 € / vuosi, yhteensä 360 000 €
Sirkuksen tiedotuskeskus, strategisten esitysvierailujen tuki	40 000 €	120 000 €	OPM, UM	90 000 € / vuosi, yhteensä 360 000 €
Sirkuksen manageritoiminnan kehittämisprojekti	60 000 € / vuosi	120 000 €	ESR	Noiin 60 000 € / vuosi, yhteensä 180 000 €
Koulutuksen ja promootion tuki	15 000 € / vuosi	45 000 €	OPM	30 000 € / vuosi, yhteensä 90 000 €
Festivaalien kansainvälisen toiminnan kehittäminen	20 000 € / vuosi	60 000 €	OPM, UM	90 000 € / vuosi, yhteensä 360 000 €
<b>YHTEENSÄ</b>	<b>195 000 €</b>	<b>525 000 €</b>		<b>1 350 000 €</b>